

NAUČNOM VEĆU MEDICINSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U BEOGRADU

Na sednici Naučnog veća Medicinskog fakulteta u Beogradu, održanoj dana 09.03.2017. godine, broj 5940/09, imenovana je komisija za ocenu završene doktorske disertacije pod naslovom:

„Akreditacija zdravstvenih ustanova kao doprinosni faktor kvalitetu rada u bolničkoj zaštiti“

kandidata dr Gordane Marković Petrović, zaposleneu Domu zdravlja Zemun u Beogradu. Mentor je Prof. dr Aleksandra Jović Vraneš.

Komisija za ocenu završene doktorske disertacije imenovana je u sastavu:

1. Prof. dr Momčilo Babić, profesor Medicinskog fakulteta u Beogradu
2. Prof. dr Bojana Matejić, profesor Medicinskog fakulteta u Beogradu
3. Prof. dr Svetlana Jovanović, profesor Stomatološkog fakulteta u Beogradu

Na osnovu analize priložene doktorske disertacije, komisija za ocenu završene doktorske disertacije jednoglasno podnosi Naučnom veću Medicinskog fakulteta sledeći

IZVEŠTAJ

A) Prikaz sadržaja doktorke disertacije

Doktorska disertacija dr Gordane Marković Petrović napisana je na ukupno 102 strane i podeljena je na sledeća poglavlja: uvod, ciljevi istraživanja, metod rada, rezultati, diskusija, zaključci i literatura. U disertaciji se nalazi ukupno 28 tabela i 11 grafikona. Doktorska disertacija sadrži sažetak na srpskom i engleskom jeziku, biografiju kandidata i podatke o komisiji.

U prvom delu **uvoda** definisano je šta je to kvalitet zdravstvene zaštite, navedene su značajne definicije kvaliteta, njegov istorijski razvoj, zatim je predstavljen kvalitet zdravstvene zaštite u Republici Srbiji, aktivnosti u oblasti kvaliteta zdravstvene zaštite i bezbednost pacijenata. U okviru prikaza aktivnosti u oblasti kvaliteta, posebno su opisani procena ili merenje kvaliteta, kontrola kvaliteta i stalno unapređenje kvaliteta. Drugi deo uvoda odnosi se na akreditaciju zdravstvenih ustanova i u okviru njega su date definicije akreditacije, istorijat njenog razvoja,

predstavljen je proces akreditacije u Srbiji, dat je osvrt na ciljeve akreditacije, kao i prikaz aktuelnih istraživanja o povezanosti akreditacije i kvaliteta.

Ciljevi rada su precizno definisani. Sastoje se od procene razlike u kvalitetu rada dve bolnice od kojih je jedna akreditovana, a druga nije, zatim od utvrđivanja dimenzija kvaliteta koje se menjaju nakon akreditacije, od ispitivanja znanja, stavova i očekivanja zdravstvenih radnika prema procesu akreditacije, kao i od ispitivanja stepena zadovoljstva korisnika bolničkom zaštitom prema akreditaciji.

U poglavlju **metod rada** navedeno je da je istraživanje sprovedeno u dve beogradske bolnice, od kojih je jedna akreditovana, a druga nije i da ono obuhvata Studiju ispitivanja stavova zdravstvenih radnika o akreditaciji i Analizu pokazatelja kvaliteta.

Studija o ispitivanju stavova zdravstvenih radnika o akreditaciji je dizajnirana kao opservaciona studija i obuhvatila je anketiranje dve grupe ispitanika. Eksperimentalnu grupu su činili zaposleni zdravstveni radnici u bolničkoj zdravstvenoj ustanovi u kojoj je sprovedena akreditacija, dok su drugu, kontrolnu grupu činili zdravstveni radnici zaposleni u bolničkoj ustanovi u kojoj akreditacija nije sprovedena. U istraživanju je, kao instrument za prikupljanje podataka o stavovima zdravstvenih radnika o akreditaciji, korišćen originalan validiran upitnik, dizajniran za potrebe izrade doktorske disertacije.

Analiza pokazatelja kvaliteta je dizajnirana kao kvazi-eksperimentalno istraživanje razlike-u-razlici između dve grupe hronološki poređanih podataka i obuhvatilo je sledeće aktivnosti: procenu razlika u indikatorima kvaliteta između ustanova za ceo period praćenja (faktor ustanova), procenu trenda variranja vrednosti izabranih pokazatelja kvaliteta, za period od 2007-2015. godine (faktor godina) i procenu direktnog uticaja aktivnosti povezanih sa akreditacijom na indikatore kvaliteta posmatranih u bolnicama (interakcija faktora godina × ustanova). Posmatran je dvadeset jedan pokazatelj kvaliteta.

U poglavlju **rezultati** detaljno su opisani i jasno predstavljeni svi dobijeni rezultati.

Diskusija je napisana jasno i pregledno, uz prikaz podataka drugih istraživanja sa uporednim pregledom dobijenih rezultata doktorske disertacije.

Zaključci sažeto prikazuju najvažnije nalaze koji su proistekli iz rezultata rada. Korišćena **literatura** sadrži spisak od 108 referenci.

B) Kratak opis postignutih rezultata

Rezultati Studije o ispitivanju stavova zdravstvenih radnika o akreditaciji pokazuju da Upitnik o stavovima zdravstvenih radnika o akreditaciji ima visoku sadržinsku i strukturnu validnost. Njegova upotreba omogućava da se na brz i jednostavan način dobije jasan uvid u stavove zaposlenih u vezi sa suštinskim aspektima akreditacije, kao što su stav o pozitivnim dugotrajnim uticajima akreditacije na planiranje, realizaciju i promenu ukupnog koncepta zdravstvene zaštite, stav o povećanju profesionalne afirmacije i unapređenju radnog morala i stav o unapređenju komunikacije i sigurnosti na poslu.

Analiza pokazatelja kvaliteta ukazuje na činjenicu da je akreditacija imala uticaj na šest pokazatelja kvaliteta, od ukupno posmatranog dvadeset jednog pokazatelja kvaliteta. Dobijeni rezultati ukazuju na to da je akreditacija doprinela realnijem praćenju pokazatelja kvaliteta, kao i realnijem izveštavanju, naročito u slučaju incidence bolničkih infekcija i stope letaliteta od cerebrovaskularnog insulta. Akreditacija je uticala na skraćanje dužine čekanja na prvi pregled za nivo ustanove, na smanjenje stope pacijenata sa dekubitusima, doprinela je kraćoj dužini lečenja od akutnog infarkta miokarda i kraćoj dužini čekanja na prvi pregled hirurga.

C) Uporedna analiza doktorske disertacije sa rezultatima iz literature

Do danas, nijedan upitnik koji ispituje stavove zdravstvenih radnika o akreditaciji nije razvijen na srpskom jeziku. Rezultati pokazuju da Upitnik stavova zdravstvenih radnika o akreditaciji ima visoku konstrukcionu, odnosno strukturnu validnost, što implicira da se, kao pouzdan instrument za ispitivanje stavova zaposlenih o akreditaciji, može koristiti u budućim istraživanjima. Prema dobijenim rezultatima, veoma je značajno edukovati zdravstvene radnike o akreditaciji pre samog započinjanja ovog procesa i omogućiti im da se upoznaju sa iskustvima kolega koji su isti prošli. Na taj način, oni bi se mogli dodatno motivisati za aktivno uključivanje u planirane aktivnosti. Do ovakvog zaključka su došli i AlkhenizaniShaw, koji u svom preglednom radu navode da je zdravstvene radnike, a posebno lekare, neophodno informisati o potencijanim benefitima od akreditacije pre započinjanja samog procesa (AlkhenizaniShaw, 2012.).

Analiza uticaja iskustva sa akreditacijom na promenu stavova zdravstvenih radnika o akreditaciji pokazala je da su zdravstveni radnici zaposleni u akreditovanoj bolnici, imali pozitivnije stavove o tom procesu, od zdravstvenih radnika zaposlenih u neakreditovanoj

bolnici, što ukazuje na činjenicu da samo učestvovanje u akreditaciji doprinosi pozitivnijem mišljenju o njoj. Istraživanja u ovoj oblasti pokazala su da je sama priprema za akreditaciju bolnice predstavljala priliku za zaposlene da razmisle o organizaciji posla i pored toga što su mislili da akreditacija nema suštinsku poentu (Pomey i saradnici, 2004).

Takođe, druga studija pokazala je da se većina ispitanika složila sa činjenicom da je program akreditacije od velike koristi za zdravstvene ustanove u kojima su zaposleni i da ima veliki uticaj na unapređenje komunikacije, poboljšanje kvaliteta i sprovođenje planiranih promena. (Greenfield i Braithwaite, 2008).

Prema rezultatima dobijenim u doktorskoj disertaciji, nađeno je da je akreditacija imala uticaj na šest posmatranih pokazatelja kvaliteta. Studija sprovedena u Danskoj u periodu od 2009-2012. godine, kada je između akreditovanih i neakreditovanih bolnica praćena smrtnost pacijenata u toku 30 dana od prijema u bolnicu, pokazala je da je smrtnost bila niža u grupi pacijenata koji su primljeni u bolnice koje su bile u potpunosti akreditovane, u odnosu na neakreditovane bolnice (Falstie- Jensen i saradnici, 2015). Takođe, rezultati studije sprovedene u američkim bolnicama, u kojoj je praćena smrtnost u intervalu od 30 dana nakon transplantacije matičnih ćelija hematopoeze, pokazuju veći rizik umiranja u roku od 30 dana od intervencije kod bolesnika koji su lečeni u neakreditovanoj ili delimično akreditovanoj bolnici, u odnosu na one koji su lečeni u potpuno akreditovanoj bolnici (Chen i saradnici 2003).

Kada je zadovoljstvo korisnika zdravstvene zaštite u pitanju, rezultati nisu pokazali postojanje uticaja procesa akreditacije na vrednosti ovog pokazatelja i nije nađena razlika u zadovoljstvu između onih koji se leče u akreditovanoj i onih koji se leče u neakreditovanoj bolnici. Studija sprovedena u Saudijskoj Arabiji pokazuje da su pacijenti generalno zadovoljniji u akreditovanim bolnicama (Al-Quhtani i saradnici, 2012). Sa druge strane, studija sprovedena u Sjedinjenim Američkim Državama, u kojoj je poređeno zadovoljstvo pacijenata u akreditovanim i u neakreditovanim bolnicama, kao i njihovo mišljenje o nivou kvaliteta pruženih usluga, pokazalo je da razlike u njihovim stavovima nema (Beaulieu i saradnici, 2002), što je u skladu sa rezultatima dobijenim u doktorskoj disertaciji. Salmon sa saradnicima u svojoj studiji ističe da su bolnički standardi akreditovanih ustanova usklađeni sa onim što je predviđeno akreditacionim standardima, što nije slučaj sa neakreditovanim bolnicama. S druge strane, nije nađeno nikakvo poboljšanje u vrednostima pokazatelja kvaliteta u akreditovanoj ustanovi (Salmon i saradnici, 2003).

S obzirom da, prema rezultatima sprovedenog istraživanja, zdravstveni radnici koji su imali iskustvo sa akreditacijom imaju i stav da se akreditacijom postižu dugotrajni uticaji na planiranje, realizaciju i promenu ukupnog koncepta zdravstvene zaštite, opravdano je bilo osvrnuti se i na značaj konceptualnih reformi u sferi povezivanja kvaliteta sa troškovima zdravstvene zaštite, budući da sam proces i postupak akreditacije nosi i znatne troškove za ustanovu. U studiji ekonomskog rasuđivanja zdravstvenih stručnjaka, pokazano je da je opservacija zdravstvenih stručnjaka o zanemarivanju troškova kvaliteta od strane menadžmenta, najvažniji faktor njihovog ekonomskog rasuđivanja (Vuković i saradnici 2015).

D) Objavljeni radovi koji čine deo doktorske disertacije

Gordana Marković Petrović, Mira Vuković and Aleksandra Jović Vraneš. The Impact of Accreditation on Health Care Quality in Hospitals; Vojnosanitetski pregled (2016);Online First December, 2016; DOI: 10.2298/VSP160728390M

E) Zaključak (obrazloženje naučnog doprinosa)

Doktorska disertacija „Akreditacija zdravstvenih ustanova kao doprinosni faktor kvalitetu rada u bolničkoj zaštiti“ dr Gordane Marković Petrović, kao prvi ovakav rad u našoj zemlji predstavlja originalni naučni doprinos multidisciplinarnoj oblasti javnog zdravlja, koja se bavi mehanizmima za procenu, merenje, a pre svega unapređenje kvaliteta rada u zdravstvu, jer obezbeđuje nova saznanja koja nedostaju u literaturi, kako u našoj sredini, tako i u drugim regionima, a koja se odnose na ulogu akreditacije i njenu povezanost sa unapređenjem kvaliteta bolničke zdravstvene zaštite.

Upitnik o stavovima zdravstvenih radnika o akreditaciji, dizajniran neposredno za potrebe izrade doktorske disertacije, ima visoku sadržinsku i strukturnu validnost, te je pouzdan instrument za ispitivanje stavova zdravstvenih radnika u vezi sa procesom akreditacije. Njegova upotreba omogućava da se na brz i jednostavan način dobije jasan uvid u stavove zaposlenih u vezi sa suštinskim aspektima akreditacije, kao što su stav o pozitivnim dugotrajnim uticajima akreditacije na planiranje, realizaciju i promenu ukupnog koncepta zdravstvene zaštite, stav o povećanju profesionalne afirmacije i unapređenju radnog morala i stav o unapređenju komunikacije i sigurnosti na poslu.

Rezultati sprovedenog istraživanja potvrđuju da proces akreditacije značajno vodi unapređenju pojedinih pokazatelja kvaliteta i to, kako u fazi donošenja odluke menadžmenta ustanove o akreditaciji, odnosno tokom pripreme za akreditaciju, tako i za vreme samog akreditacionog procesa i neposredno nakon završetka akreditacije.

Ova doktorska disertacija je urađena prema svim principima naučnog istraživanja. Ciljevi su bili precizno definisani, naučni pristup je bio originalan i pažljivo izabran, a metod rada je bio savremen. Rezultati su pregledno i sistematično prikazani i diskutovani, a iz njih su izvedeni odgovarajući zaključci.

Na osnovu svega navedenog i imajući u vidu dosadašnji naučni rad kandidata, komisija predlaže Naučnom veću Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu da prihvati doktorsku disertaciju dr Gordane Marković Petrović i odobri njenu javnu odbranu radi sticanja akademske titule doktora medicinskih nauka.

U Beogradu, 20.03.2017.

Članovi Komisije:

Mentor:

Prof. dr Momčilo Babić

Prof. dr Aleksandra Jović Vraneš

Prof. dr Bojana Matejić

Prof. dr Svetlana Jovanović
